

RAS

- rasspecifika avelsstrategier -
för basenji

2011-03-06

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Bakgrund.....	4
Basenjin i Världen.....	5
Mål och avelsstrategier/grundprinciper för avels- arbetet.....	5
Basenjin i Sverige.....	6
Population.....	6
Genetisk variation.....	8
Effektiv populationsstorlek.....	8
Mentalitet.....	9
Hälsa.....	11
Exteriör.....	13
Uppföljning.....	14

Förord

Revideringen av RAS har förberetts genom fyra uppfödarmöten, i Gistad februari 2009, i Stockholm augusti 2009, i Skåne oktober 2009 och i Norrköping mars 2010. Information om Fanconi och Fanconitesten utlagd på hemsidan 2007. Förslag till revidering utsänt till uppfödarna 2011-02-16. Revideringen fastställd av uppfödar- och medlemsmötet 2011-03-06.

Processen som lett fram till detta RAS-dokument för basenji har varit lång men glädjande nog har arbetet rönt ett stort intresse bland rasens uppfödare. Det har varit 3 välbesökta uppfödarmöten där RAS har varit ett huvudtema och i rastidningen, Basenjibladet, har det under arbetets gång publicerats artiklar med anknytning till RAS-arbetet. Det dokument som här presenteras är resultatet av de diskussioner som förts och som majoriteten av uppfödarna inom Svenska Basenjisällskapet står bakom.

Man kan säga att arbetet påbörjades med att SKK: s avelspolicy publicerades i Svenska Basenjisällskapet (SBS) rastidning Basenjibladet, nr 1/2001.

2002-10-19 anordnades en uppfödarträff med P-E Sundgren som pratar om "Avel i liten population med defekter".

I april 2003 skickades det ut en hälsoenkät till alla kända tidigare och nuvarande ägare av basenji. Svar angående 234 hundar inkom.

I Basenjibladet 2/2003 publiceras en artikel om den "nya" basenjiögonsjukdomen, basenjiiretinopati, av Berit Wallin Håkanson.

I Basenjibladet 4/2002 finns information om RAS från SKK: s avelskommitté.

I Basenjibladet 1/2003 finns en artikel, "Fanconis syndrom, en uppdatering" av Mia Löwbeer

2004-01-17 anordnas en uppfödarträff med diskussioner om RAS för uppfödare i Skåneregionen.

I Basenjibladet 4/2003 finns en artikel, "En helg med avelsfrågor i centrum" med en rapport från avelsrådskurs steg I och information om RAS av Henriette Folke

I Basenjibladet 1/2004 finns en artikel, "Inavel och dess effekter" av Henriette Folke

2004-04-25 anordnas en uppfödarträff med diskussioner om RAS och med föreläsningar av vet Berit Wallin Håkanson angående rasens ögonsjukdomar och vet Astrid Hoppe angående fanconis syndrom.

I Basenjibladet 2/2004 finns en artikel, "Statistik och diskussioner om basenjiavel för valpar födda 1999-2002" av Henriette Folke

2004-07-03 anordnas ett uppfödarmöte med diskussioner om RAS i samband med rasspecialen.

2004-09-07 RAS-förslaget för basenji går ut på remiss till alla uppfödare och andra intresserade. Förslaget finns också på SBS hemsida. Svarstid 1 månad. 20 svar med synpunkter inkom.

2004-10-23 Uppfödarmöte med diskussioner om RAS-förslaget. Mötet enades om ett slutförslag för RAS för basenji. Närvarande på mötet var ca 25 uppfödare och övriga intresserade.

För Svenska Basenjisällskapet

Madelene Lönn

Mia Löwbeer

Henriette Folke

Bakgrund

Basenji – hunden som inte kan skälla. Det är väl för det den är mest känd denna lilla särpling ifrån Afrika som anses stå urhunden nära. Basenji härstammar från de centrala delarna i Afrika och har funnits i de mest isolerade trakterna. Detta har möjliggjort att de bevarats som ras genom kanske årtusenden. Man har funnit basenjilikhundar i pyramiderna och på grottmålningar. Även om dessa trakter varit sällsynt drabbade av både krig och svältkatastrofer sedan dess, finns det ändå anledning att tro att det fortfarande finns basenji kvar i Afrika som lever på samma sätt som deras förfäder gjort i kanske tusentals år.

En basenji skäller alltså inte, men är långt ifrån stum. De kan göra enstaka skalliknande läten som används som varningsljud. De kan morra och gnälla och de har också ett alldeles eget läte – de joddlar när de är glada. Ett ljud som är som ljuv musik i öronen på alla rasentusiaster. Ytterligare tecken på att de står urhunden nära är att tikarna oftast bara löper en gång om året. I vår del av världen inträffar den löpperioden i september – november. Det medför att de allra flesta basenjivalpar föds ungefär samtidigt, någon gång under senhösten/vintern. En annan viktig specifik egenskap som basenjihanarna har, och som visar hur anpassade de är till sin ursprungsmiljö, är att de för att minimera sin egen lukt och för att skydda dem och därmed skydda sin förmåga att fortplanta sig, kan dra upp testiklarna vid fara. Något som även i dag kan inträffa i stressade situationer till exempel på en utställning.

I Afrika har basenjin alltid varit en uppskattad jaktkamrat. De jagar tillsammans med sina ägare och för att jägarna ska höra var någonstans hundarna är bär de klockor av trä. Hundarna jagar i flock och använder både syn och luktsinne. De är snabba och explosiva jägare snarare än långdrivare. Deras jaktsätt kräver att de både kan samarbeta och ta självständiga beslut.

Basenjin introducerades i västvärlden på 1930-talet. Det var då man för första gången fick rasen att överleva i England. Försök hade gjorts tidigare men de första hundarna som kom avled i valpsjuka och de som kom därefter överlevde inte valpsjukevaccinationerna. Eftersom aveln på basenji, utanför Afrika, till största delen är baserad på de relativt få individer som då togs in till England har rasen en i grunden mycket snäv avelsbas. Större tillskott till genpoolen har skett genom de importörer som gjorts från Kongo i slutet på 1980-talet, de två expeditionerna 2006 och 2008 samt en alldeles nyligen 2010. Några enstaka importörer från Afrika har också gjorts till andra länder men deras genomslag på aveln har varit mycket begränsad. Med importörerna från DR Kongo i slutet på 1980-talet fanns det också några med den ”nya” färgen brindle. En färg som efter många och långa diskussioner i England (det land som av FCI räknas som rasens hemland) slutligen blev godkänd även här 1999.

Till Sverige kom basenji 1951 genom ett par importörer från England. Det föddes ett 10-tal kullar under 1950- och 1960-talen men aveln tog inte fart på allvar förrän på 1970-talet. Idag ligger valpregreringarna stadigt på ca på 70-80 per år. Rasen har ett 20-tal etablerade uppfödare och nya kommer hela tiden till. Ända fram tills i början på 1990-talet var i stort sett hela avelsmaterialet baserat på hundar ifrån England. I och med att det då infördes lättnader i införelsereglerna har också utbytet med övriga världen ökat väsentligt. I dag har vi en bredare avelsbas med tillgång på hundar från övriga Europa, Australien och USA. Importen av hundar och användandet av hundar från andra delar av världen har ökat betydligt. Vi har även fått in en direktimporterad tik från DR Kongo. Rasen är dock fortfarande beroende av att ständigt få in nytt blod utifrån då genpoolen är snäv.

Basenjin används i dag framför allt som sällskaps- och utställningshund. Andelen hundar som någon gång ställts ut på en officiell utställning är hög. Lure-coursing är också på väg att bli en populär aktivitet och är något som passar utomordentligt väl för dessa snabba jägare. Det finns också basenjis som tävlat och haft framgångar i lydnad, agility och viltspårsprov även om de ännu inte är särskilt många.

Basenjin i världen

Basenjin kommer ursprungligen från Centralafrika men har fått stor uppskattning i alla delar av världen. Det finns fortfarande en värdefull genetisk reserv i avlägsna isolerade områden i Afrika.

De viktigaste moderna basenjipopulationerna finns i Europa, Nordamerika och Australien. Den svenska populationen är grundad på import från England på 1950-talet. Tyvärr finns inga hundar kvar av dem, utan dagens stam härstammar från en nyare importvåg från England på 1970- och 80-talen.

I Europa finns många hundar med engelsk bakgrund men under senare år har import från USA fått allt större betydelse. Övriga Europas inflytande över den svenska stammen har ökat då lättad i införelsereglerna genomförts. Bland rasklubbarna i Europa är det flera som arbetar aktivt med avels- och hälsofrågor.

USA och Kanada byggde också sin stam på import från England men även på några afrikanska import som kom tidigt till USA. I USA finns en ganska stor basenjipopulation och en väl fungerande rasklubb. Man arbetar mycket med hälsofrågor och är bland annat inblandade i flera forskningsprojekt. Klubben har nya avelsregler utan varje uppfödare gör sina egna risktaganden utifrån sin egen erfarenhet och kunskaper. Direktimporter från USA har ökat betydligt och med de nya införelsereglerna har det också öppnat upp möjligheten att låna in avelshundar till Sverige. Det har även skett import av sperma från USA till Sverige. Till USA har det också importerats nya hundar från DR Kongo i slutet av 1980-talet, 2006, 2008 och 2010. Det finns hundar i Sverige som är släkt med dessa hundar i varierande grad. En tik med enbart det afrikanska blodet är importerad från USA till Sverige. Här finns också en direktimporterad tik från DR Kongo. En direktimporterad hane därifrån finns också i Finland, och några direktimporter i Tyskland.

Australiens basenjipopulation bygger till största delen på import från England. På senare år har det även importerats till Australien från USA och hittills också två hundar från Sverige.

Till Sverige och Norden har ett flertal hundar importerats och har gjort avstamp i vår population, både som avelsdjur och framgångsrika utställningshundar. Flera svenska uppfödare har exporterat hundar till uppfödare världen över. Den ökade importen och exporten gör att varje uppfödare måste göra sina egna efterforskningar vad gäller hälsa och stamtavlor.

Mål och avelsstrategier/Grundprinciper för avelsarbetet

Avel och uppfödning skall ske i överensstämmelse med djurskyddslagstiftningen, SKK: s grundregler och SKK: s avelspolicy samt de rasspecifika avelsstrategier som utarbetats av Svenska Basenjissällskapet (SBS).

Generella riktlinjer för avelsarbetet ska vara:

- Att sätta funktion, hälsa och mentalitet i förgrunden för avelsarbetet.
- Att bara avla på friska hundar.
- Att bara avla på hundar som kan fortplanta sig naturligt avseende både parning och valpning.
- Att alltid använda sig av försiktighetsprincipen i avelsarbetet.

Basenjin i Sverige

Population

Registreringssiffrorna har stadigt ökat och ligger nu i snitt på 88 individer per år räknat på de senaste 5 åren¹.

År	1980	1984	1988	1992	1996	2000	2004	2008
Reg antal	19	16	12	51	42	62	57	72
Inavel %	10,1	6,6	1,1	4,8	3,9	1,7	2,2	0,7
Genomsnittlig kullstorlek	4,2	4	4,5	4,2	3,5	4,6	4,4	4,3

Om man tittar på basenjiaveln i Sverige ett antal år tillbaka visar det sig att det bedrivits avancerad inavel. Orsakerna till det var antagligen flera, men en starkt bidragande orsak var naturligtvis de stränga införselregler som gällde ända fram till början på 1990-talet. En annan orsak till inaveln var den allmänna uppfattningen bland hunduppfödare, att endast genom att avla på besläktade individer kunde vissa önskvärda egenskaper bevaras. Ibland gick denna så kallade linjeavel så långt, att man parade hundar som var mycket närbesläktade. De senaste åren har dock det större utbudet av mer obesläktade avelsdjur, och en ökad medvetenhet hos uppfödarna om inavelns negativa konsekvenser, gjort att inavelsgraden² legat på en nivå som är helt acceptabel. Att inavelsgraden har minskat visar sig också på den genomsnittliga kullstorleken.

1993 hade vi en smal avelsbas i Sverige som vi dock utnyttjade maximalt och utökade med att använda utländska hundar. Till år 2002 ökade vi väsentligen avelsbasen i landet, huvudsakligen genom att importera avelsdjur och använda utländska hundar. En alldeles för hög andel av använda avelsdjur var nära släkt med varandra. Under åren 1999-2003 var 50 av de födda valparna kusiner. Det medförde att i stort sett vart femte valp (19,7 %) som föddes i Sverige under de åren var kusiner med varandra, vilket tydligt illustreras av en tabell över vilka avelsdjur som har flest barnbarn. För att öka den genetiska variationen och därmed bredda avelsbasen är det alltså viktigt att söka avelsdjur vars mor- och farföräldrar inte redan har många barnbarn.) Efter 2003 har ett antal hundar importerats till Sverige. Dessa har gett ett nytillskott till genpoolen, men även här finns viss släktskap, både med de linjer som redan fanns i Sverige och mellan de importer som kommit in. Det gäller också att använda importer på rätt sätt, d v s att blanda med det vi redan har och inte bara med varandra, vilket tyvärr har gjorts på andra håll när det gäller t ex importer från Afrika.

¹ Som underlag för statistiken används Genetica Lathunden och avelsdata från SKK.

² Alla inavelsberäkningar baserar sig på 5 generationer (enligt tabellmetoden).

reg.nr.	namn	sv. Barnbarn
S66630/92	Faraoland Nile Wild Bambuti	79
LOF6BAJ000424	Hot Stuff Out Of Africa	71
S13678/98	Faraoland Lucia Out Of Africa	67
S15405/99	Faraoland Nile Wild Nimba	61
VDHBKD02/0277	Mutabaruga's Desmond Dekker	57
S58597/2000	Wazazi Dazzling Image	55
S16164/96	Faraoland Hadyiah Out Of Africa	45
S27676/2001	Mandela Free Out Of Africa	43
S61967/94	Imagine Out Of Africa	42
S10709/93	Maya-Mayi	40
LOF527/00167	Jungle Bell Out Of Africa	39
S33082/91	Bokoto Nile Gosimer Glowlim	39
FIN27441/00	Wazazi Grand Crusader	38
S54545/97	Masai Warrior Out Of Africa	37
S36185/99	Faraoland Nile Wild Oman	37
S12048/94	Wamba's N'Pina Colada	37
S41461/94	Clara	35
S13680/98	Faraoland Luxor Out Of Africa	34
S54883/95	Idol Out Of Africa	34
S52660/98	Indian Summer Out Of Africa	31
AKCSBHM80199501	Akuaba The Cat's Pajamas	31
S57949/2001	Furahan Weusi Waridi	30

Statistik avseende de kullar som föddes under åren 1999-2010 visar att det har använts många olika hanar till kullarna. Även om släktskapet mellan avelsdjuren är hög så har det ändå inte förekommit matadoravel på enskilda hundar.

	1999-2002	2003-2006	2007-2010
Antal kullar	46	65	68
Antal använda hanhundar	34	59	61

Att senarelägga avelsdebuten för avelsdjuren har flera fördelar. En basenji är fysiskt tidigt utvecklad men behöver några år på sig för att mogna psykiskt. Att utvärdera en basenjis mentala egenskaper före cirka treårsålder är därför vanskligt. Tikarna behöver dessutom uppnå en viss mognad för att kunna axla ansvaret för en valpkull. Eftersom de flesta ärftliga sjukdomar som finns i rasen inte heller debuterar förrän i 4-7 årsåldern så finns det vinster med en relativt sen avelsdebut.

Föräldrjurens ålder vid första valpkull.*

	1990		1991		1992		1993		1994		1995		1996		1997		1998		1999		2000	
	H	T	H	T	H	T	H	T	H	T	H	T	H	T	H	T	H	T	H	T	H	T
0 - 6 månader																						
7 - 12 månader			1	1							1	1			1		1					
13 - 18 månader									2	1			1		1	1	1					
19 - 24 månader	1		1	1		1	1		1					1	2	3	1		1	1	2	
2 - 3 år	3	4	1	2	2	4	3	2		4	2	3	6	3	4	4	3	6	3	1	4	5
4 - 6 år			3	1	1	2	1	1	2	1				4	1		2	3		1	1	
7 år och äldre					1	1			1													
Tot antal kullar födda	4		6		11		7		14		7		16		12		15		9		10	

	2001		2002		2003		2004		2005		2006		2007		2008		2009				
	H	T	H	T	H	T	H	T	H	T	H	T	H	T	H	T	H	T			
0 - 6 månader																					
7 - 12 månader							1			1		1									
13 - 18 månader											1		1								
19 - 24 månader			1	1	3	1	1	1	3	1	2	2		2		2	2	1			
2 - 3 år	4	6	2	4	2	4	2	5	4	8	7	9	6	2	5	5	6	12			
4 - 6 år	1	1			2	4	2	2	3	4	3	2	1	3	1	5	3	3			
7 år och äldre					2			1			1				1		1				
Tot antal kullar födda	13		9		12		17		17		19		18		16		23				

*när valparna föds

Genetisk variation

Inavel är kombinationer mellan hundar där föräldrarna är mer släkt med varandra än genomsnittet i rasen. Inavel medför att anlagen för vissa egenskaper dubbleras. I och med dubblering av ett anlag så försvinner ett annat anlag. Det gör att genpoolen utarmas och att antalet möjliga genkombinationer väsentligen minskar. De gener som förlorats inom rasen går aldrig att få tillbaka. Eftersom inavel även dubblar de sjukdomsgener som finns inom alla raser leder det också till att antalet sjuka hundar ökar, och att dessa gener sprids väsentligen snabbare i rasen. Inavel är ogynnsamt för livskraft, hälsa, prestation och produktion. Det är därför viktigt att hålla inavelsgraden på en låg och kontrollerad nivå. Inavelsgraden är ett mått på ökningen av andelen gener som fördubblats till följd av inavel. För att bevara den genetiska variationen i rasen är det önskvärt att inavelsgraden på populationsnivå inte överstiger 2,5 % per år, räknat på fem generationer.

Mål

Att inavelsgraden för rasen inte överstiger 2,5 % per år, räknat på fem generationer.

Avelsstrategi

Kombinationerna ska inte innebära en inavelsgrad överstigande 6,25 %, räknat på fem generationer (enligt tabellmetoden), motsvarande kusinparning.

Effektiv populationsstorlek

Effektiv populationsstorlek är ett mått på hur väl tillgängligt avelsmaterial används inom rasen. Även i numerärt stora raser kan den effektiva populationsstorleken vara liten beroende på att användandet av få och närbesläktade individer i aveln. Det medför att värdefulla gener går förlorade och att inavelsgraden ökar. För basenjin ligger värdena för den utnyttjade avelsbasen strax över den nivå som anges som kritisk för att en ras på sikt ska överleva. Den tillgängliga avelsbasen är större. Det finns alltså betydligt fler möjliga avelsdjur i Sverige än som används. Rasen är dock fortfarande helt beroende av att det importeras och används avelsdjur från utlandet för att bredda avelsbasen. För att öka den effektiva populationsstorleken är det alltså viktigt att sträva efter att använda så många och obesläktade hundar i aveln som möjligt *Det är bara genom överanvändning av enskilda avelsdjur som en genetisk defekt kan få betydande spridning i en djurstam.*

Mål

Att öka den effektiva populationsstorleken till över 100 inom 5 år.

Ett mål som kanske redan är uppnått om man ser till hela Europa som ”vår” population. Europa har ett stort inflöde av nya hundar och vi i Sverige använder många av dessa hundar i vår avel. Eftersom vi inte bör sträva efter att öka antalet kullar som föds i Sverige p g a att det inte finns avsättning för fler valpar, är det bättre att utöka det geografiska området, vilket numera är möjligt.

Avelsstrategi

Att sträva efter en ökad användning av hundar från utlandet som inte redan är släkt med det material som finns i landet.

Att inget avelsdjur, varken hane eller tik, skall vara förälder till fler än 5 % av sin generation. En generation beräknas till fem år.

Att använda hel- och halvsyskon till fullanvända avelsdjur med försiktighet.

Att undvika upprepade kombinationer.

Mentalitet

Basenjin är en aktiv ras som kräver en hel del stimulans både psykiskt och fysiskt. För att trivas med rasen måste ägaren förstå dess speciella särart som är mycket präglad av ursprungsmiljön. I Afrika är miljön många gånger farlig, bara de individer som har en väl utvecklad vaksamhet har en chans att överleva på sikt. Det är inte mycket som undgår en basenji. Den läser och tolkar omgivningen blixtnsabbt och är överhuvudtaget mycket signalsäker. En basenji är en utpräglad flockhund men besitter också en stor portion självständighet. För att basenjin ska fungera väl i sin miljö krävs att den blir bemött med respekt för sin integritet. Bara genom att göra sig förtjänt av dennas respekt kan man fungera som den flockledare som är helt nödvändig för att basenjin ska utvecklas till en harmonisk och trygg familjemedlem. Att leva med en basenji innebär en kompromiss. Den blir aldrig din slav. Den måste alltid känna att den har fördel av att leva med dig. Men alla som har förmånen att dela sitt liv med basenjin vet också att det finns få, om ens någon ras, som kan fånga sin ägares hjärta som en basenji. Rasen är mycket påhittig och för att trivas med basenjin krävs förutom ett stort hundintresse, att man kan se på tillvaron med en hel del humor. Basenjin är obrottsligt trogen sin flock och är en underbar familjemedlem men kan vara reserverad mot främlingar. Det är mycket viktigt med socialträning av den unga hunden. Den måste tidigt vänja sig vid olika miljöer och aktiviteter och behöver en trygg och stark flockledare som lotsar den genom tillvaron. Basenjin är en ras som inte

passar alla. Rasen har kvar mycket av de urhunds beteenden som gjort den så väl anpassad för ett liv i innersta Afrika. Ett liv i en miljö som ställer stora krav på vaksamhet, självständighet, blixtnabba reaktioner och en utpräglad överlevnadsinstinkt. En mentalt stabil och rätt fostrad basenji, som lever i en miljö där man förstår dess särart, är dock en underbar kamrat som med sin charm, livsglädje och intelligens ständigt förgyller tillvaron för sin ägare. Det finns dock basenjiägare som upplever att de har problem med temperamentet på sin hund och det måste naturligtvis tas på allvar. De vanligaste problemen är att basenjin inte vill att främmande människor ska hantera dem och att de är aggressiva mot hundar av samma kön. *Standardens beskrivning av mentaliteten hos en basenji anger att den skall vara intelligent, självständig men ändå tillgiven och alert. Mot främlingar kan den uppträda reserverat.*

2009 genomfördes en enkät för att få fram mätbara siffror gällande bl a mentaliteten.

Antalet insända svar var 235, vilket är väldigt bra.

Så här **upplevdes** hundarna av sina ägare:

Trevliga

- mot familjemedlemmar	99 %
- mot främmande	81 %
- hanhundar	60 %
- tikar	71 %

Rädda för något

Rädda	31 %
Inte rädda	68 %

De kommentarer som inkommit visar att de som ansågs rädda i de flesta fall var hundar som var försiktiga i sin första kontakt med främmande, snarare än verklig rädsla.

Aggressiva

- mot familjemedlemmar	3 %
- mot främmande	11 %
- hanhundar	25 %
- tikar	21 %

Kommentarerna visar att det i flera fall varit engångshändelser.

Antal utdelade sk ”mentalnollor” på utställning

2005	5
2006	1
2007	3
2008	6
2009	5

Mål

Att, med bevarande av de urhunds beteenden som är så karakteristiska för rasen, ändå sträva efter att basenjin ska fungera väl i den flock och det samhälle den lever i.

Att på 3-5 års sikt minska antalet ”mentalnollor” på utställning till under 3 per år.

Att på 5 års sikt minska antalet hundar som upplevs aggressiva mot främmande människor till under 5 %.

Att på 5 års sikt minska antalet hundar som upplevs rädda till under 25 %.

Avelsstrategi

Att bara avla på väl fungerande mentalt stabila hundar och att utbilda basenjiägare om rasens mentala särdrag.

Hälsa

Basenjin är en frisk ras. De flesta basenjjs uppnår en hög ålder och rasen ligger i någon av de lägsta premieklasserna hos försäkringsbolagen. Hälsoenkäten som skickades ut 2003 visade att det fanns några hälsoproblem som var mer vanligt förekommande. Det var framförallt immunbristsjukdomar såsom tandlossning och furunkulos. Båda sjukdomarna innebär lidande för drabbade hundar. Det fanns även en relativt stor andel av basenjiägarna som upplevde att deras hund hade känslig mage. Enligt enkäten 2009 verkar dessa problem ha minskat. Navelbräck förekommer hos knappt hälften av våra basenjjs. Det rör sig i de allra flesta fall om små bräck med lite fett- och bindväv som inte innebär något obehag för hunden.

Hälsoläget har undersökts i en enkät som gick ut till alla kända basenjiägare våren 2003 och senast i en enkät 2009. Ytterligare underlag har varit försäkringsbolagens statistik över utbetalda ersättningar (2003) samt SKK:s rasdata. När det gäller basenjiretinopati och PRA kommer uppgiften ifrån vet. Berit Wallin Håkanson och SKK:s hunddata och när det gäller Fanconis syndrom kommer uppgifterna från de insjuknade hundarnas ägare.

Rasens kända ärftliga sjukdomar är:

Basenjiretinopati/PRA, totalt cirka 45 fall – Basenjiretinopati/PRA innebär en sjuklig förändring av hundens näthinna. Sjukdomen påverkar framförallt mörkerseendet hos drabbade hundar och leder till blindhet, dock sent i livet. Det varierar när sjukdomen visar sig men oftast i sen medelålder, 5-7 år. Sjukdomen är med största sannolikhet ärftlig, men den exakta arvs gången är inte känd. Ett projekt är i gång i USA tillsammans med BCOA och Mia Löwbeer, Sverige. Ett 20-tal svenska basenjjs ingår i projektet.

Fanconis syndrom. Förhoppningsvis är sjukdomen ett minne blott då det sedan 2007 finns en DNA-markörtest för att testa för anlagsbärare. Vid Fanconis syndrom fungerar inte njuren normalt utan hunden förlorar viktiga ämnen, som glukos, vatten, natrium, kalium, urinsyra, bikarbonat etc., via urinen. Symtomen är ökad törst, ökad urinavgång, uttorkning och viktminskning. Provtagning visar socker i urinen men blodsockerhalten är normal. Hunden börjar oftast visa symtom vid 4-7 års ålder.

Höftledsdysplasi (HD), totalt ca.10 fall – Höftledsdysplasi är en sjukdom som påverkar utvecklingen av höftleden hos den unga hunden. Diagnosen säkerställs med röntgen när hunden är över ett år gammal.

HD är en ärftlig sjukdom vars nedärvning troligtvis beror på ett flertal gener (polygen nedärvning).

Colobom, ett fåtal fall - Colobom är en medfödd avsaknad av en del i ögat och ett typiskt colobom är en defekt i regionen där ögats bäge halvor skall förslutas. När denna förslutning inte blir total uppstår ett colobom, vilket inte verkar ha någon negativ effekt på hundens syn och välmående. Colobom är ärftligt men den exakta arvs gången är ej känd, men troligtvis är det en oregelbunden dominant nedärvning, det vill säga den kan uttryckas på många olika sätt, från mild till allvarlig grad och kan hoppa över en generation för att sedan visa sig igen.

Flertalet av de ärftliga sjukdomarna har ganska nyligen givit sig till känna i rasen. De debuterar sent, vid 4-12 års ålder, och man kan anta att anlagen är spridda i populationen.

Förutom de allvarligare ärftliga sjukdomarna förekommer det:

Katarakt. Katarakt eller grå starr är en grumling av ögats lins. Vissa kataraktformer har ett typiskt utseende, en karakteristisk debutålder och förekommer familjärt i vissa raser. Det innebär att de kan anses vara ärftliga men för de flesta former av katarakt har arvs gången inte fastställts. Lindrig katarakt påverkar synen obetydligt och kan ibland bara påvisas vid undersökning med spaltlampa, ett optiskt undersökningsinstrument. Andra gravare former leder till total linsgrumling och blindhet. Vid total katarakt är linsen helt grumlig och ögat är blint. Sådana katarakter kan förekomma såväl hos äldre som hos helt unga hundar.

Navelbråck. Enkätsvaren för 2003 och 2009 gav ett utfall på 43 % respektive 49 %. Navelbråck är alltså mycket vanligt på basenji, och i de allra flesta fall rör det sig om små bråck innehållande lite fett och bindväv. De lämnas oftast helt utan åtgärd.

Persistent Pupillary Membrane (PPM) – Innebär att det blir kvarstående rester av den hinna som täcker ögat hos alla nyfödda valpar och som ska försvinna vid ca 14 dagars ålder. PPM medför inga synproblem i sina lindrigare former. Finns i stort sett bara i sin lindrigaste form hos basenjis i Sverige. Under senare år har det dykt upp basenjis med kraftig PPM där trådarna sitter från iris-lins och iris-hornhinna, och några valpar med så mycket PPM att deras ögon var blå. PPM finns hos ca 50 % av basenjis i Sverige.

I övrigt har noterats:

Mag-tarmproblem cirka 15 % enligt enkätsvaren 2003 och 6 % 2009.

Tandköttproblem cirka 6 % enligt enkätsvaren 2003. I enkäten 2009 var tandköttproblemen 12 %, men av kommentarerna kunde man läsa att det i de allra flesta fallen var tandsten.

Furunkulos – cirka 10 % av dem som svarat på enkäten 2003. Räknas som en immunbristsjukdom. I enkäten 2009 fanns ingen specifik fråga om furunkulos, men en övrig fråga där man ombads notera t ex furunkulos. Siffran här ligger på ca 4 %.

I **enkäten 2009** framkom att allergier finns hos ca 8 % av basenjipopulationen. Några har även noterat sköldkörtelproblem, vilket vi bör ha uppsikt på framöver.

På frågan om man ansåg sin hund vara fullt frisk svarade 91 % ja och 8 % nej.

Mål

Att på 5 års sikt:

- Hålla antalet navelbråck under 50 %

Att för övriga förekommande och eventuellt nya sjukdomar hålla uppsikt på att inte någon drastisk ökning sker.

Avelsstrategi

Att all avel ska bedrivas på ett sådant sätt att risken för att sprida anlag för sjukdomar vidare inom populationen ska begränsas.

Att öka kunskapen om utbredningen och effekterna av de genetiska sjukdomar som förekommer i rasen.

Att inte använda hundar med immunbristsjukdomar, annat än i sin lindrigaste form, i avel.

Att inte använda hundar med stora/grava medfödda navelbråck i avel.

Att inte använda hundar som har en hög risk för att vara nedärvare av genetiska sjukdomar i avel.

Att vid all avelsplanering särskilt beakta förekomsten av anlagsbärare för genetiska sjukdomar i avelsdjurens stamtavla och att undvika kombinationer som innebär en ökad risk för sjuk avkomma.

Att avelsdjurens föräldrar ska ha uppnått cirka sex års ålder, det vill säga den ålder då Fanconis syndrom och basenjiretinopati vanligtvis har debuterat.

Hane och tik som används i avel skall vara ögonlyst efter ett års ålder. Ögonlysningen gäller då i 24 månader. Efter 5 års ålder är ögonlysning giltig i 12 månader.

Att öka andelen hundar som ögonlyses och särskilt verka för att varje avelsdjur ögonlyses åtminstone en gång efter 7 års ålder.

Hane och tik skall vara testade för fanconis syndrom med DNA-markörtest före parningsdatum. Ena föräldradjuret måste vara "troligen fri" och det andra måste vara antingen "troligen fri" eller "troligen bärare". Hund som är testad "troligen sjuk" (kommer troligen att utveckla sjukdomen) får inte användas i avel.

Hund som själv är sjuk ska inte användas i avel i enlighet med SKK:s grundregler.

Hane eller tik med basenjiretinopati/PRA får användas i avel om den paras med en 6 år eller äldre frilyst partner. Frilysningen skall vara gjord när hunden är 6 år eller äldre.

Exteriör

Basenjinn skall vara lätt byggd med fin benstomme och aristokratiskt utseende. Den skall vara högbent i förhållande till kroppslängden. Basenjinn skall alltid visa god resning och vara alert med ett intelligent uttryck. Huvudet, med dess rynkor och uppstående öron, skall var stolt buret av en väl välvd hals. Den djupa bröstkorgen skall övergå i en tydligt markerad midja och svansen skall bäras hårt ringlad. Helhetsbilden skall vara en välbalanserad hund med gasellik elegans. Idealhöjd/vikt för hanhund 43cm/11kg och för tik 40cm/9,5 kg.

Godkända färger är röd och vit, brindle, svart och vit, svart/vit och tan och trikolor.

Exteriört finns det flera olika typer representerade i Sverige. Generellt är kvaliteten hög även när man jämför med utlandet.

År	CK	1	2	3	KEP	0	0 pga mentalitet	Totalt	CK%	CK+1:apris%
2005	300	156	44	1	0	5	5	506	59	90
2006	269	111	48	9	2	1	1	440	61	86
2007	342	160	47	2	0	4	3	555	62	90
2008	454	222	56	4	3	8	6	747	61	90
2009	340	184	57	2	1	5	5	589	58	89
2010	321	210	52	3	0	2	2	588	55	90

Mål

Att bevara den höga exteriöra kvaliteten; antal ck skall fortsättningsvis inte understiga 50 %.
Eftersom utställningsreglerna har omarbetats och gäller från 2011-01 är det svårt att uppskatta hur övriga kvalitetspriser kommer fördela sig.

Avelsstrategi

All avel ska ske med standarden som underlag.

Att särskild vikt ska läggas vid att bevara rasens exteriöra särdrag.

Att bara använda meriterade djur i avel.

Hane och tik skall ha erhållit lägst 2:a pris i kvalité/very good, i officiell klass, vid lägst 15 månaders ålder. Undantag kan göras för avelsdjur som får "OK" i Lathunden avseende bidrag till genpoolen.

Meritering kan även göras genom deltagande på en beskrivning anordnad av Svenska

Basenjissällskapet eller godkänt resultat på officiellt prov.

Uppföljning

Årligen – Avelsrådet inom Svenska Basenjissällskapet ska kontinuerligt rapportera om utvecklingen i rasen och hur målen i RAS uppfylls.

Vart 5:e år – RAS ska följas upp, diskuteras och eventuellt revideras på ett medlems- och uppfödarmöte.